

1ste bach PSW

Economie

2de semester

quickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

Nieuw!!!

Online samenvattingen kopen via

www.quickprintershop.be

Like us on Facebook!

www.facebook.com/quickprintershop

Economie: tweede semester: Macro-economie

Zie vorig semester

Werkcolleges, PPT, boek

Extra oefeningen op BB en site boek

Samenvatting is gebaseerd op boek, PPT en notities.

Macro-economie

Bekijkt het geaggregeerde niveau en bestudeert vraagstukken die de economie als geheel beïnvloeden.

(Heeft dus voornamelijk betrekking op het stabilisatieprobleem.)

Verklaring zoeken voor economische aggregaten zoals nationaal product, werkloosheid, inflatie, saldo betalingsbalans

Macro-economie: economie in globaal geheel bekijken

Vb. Te werk stelling in België, inflatie, groei BBP, ...

Stabilisatieprobleem: ideaal, alle mensen zijn tewerkgesteld

Nationale rekening, nationale boekhouding

→ registreren van de transacties tussen de eco. Agenten

→ volgens systeem van dubbel boekhouden

→ cruciaal concept BBP (= waarde van alle goederen en diensten die we produceren)

→ BBP= totaal inkomens= bestedingen

Hoofdstuk 7 productie, inkomens en bestedingen

1. Productie, toegevoegde waarde en factorvergoedingen

Productie van een goed verloopt in verschillende stadia, vaak ook verschillende bedrijven. → waarde van de productie = waarde die wordt toegevoegd in elk productiestadia optellen. = werkelijke waarde van de productie. (anders tel je de waarde die er was voor de toegevoegde waarde dubbel)

vb. Productie van schoenen

gebeurt in verschillende fasen, elke fase in een ander bedrijf

- 1) bewerken van de huiden → huidenhandel
- 2) leder van maken → leerlooierijen
- 3) verwerken tot schoenen → schoenfabriek
- 4) verkopen → schoenwinkel

→ elke stap voegt waarde toe

→ waarde van finaal goed = som van alle toegevoegde waarden

Finale goederen: gaan niet verder op in een andere productiefase, eindproduct (vb. schoenen)

Intermediaire goederen: gaan op in een volgende productiefase. (vb. leer)

Productiefase	Huidenhandel	Leerlooierij	Schoenfabriek	Schoenwinkel	Totaal
Waarde goederen	10	15	35	40	A = 100
Intermediair verbruik	0	10	15	35	M = 60
Toegevoegde waarde	10	5	20	5	W = 40
Factorvergoedingen	10	5	20	5	F = 40

factuurvergoeding = toegevoegde waarde

$$W = A - M$$

$$W = F$$

W, totale waarde

A, waarde goederen

M, intermediair verbruik

F, factuurvergoeding

Waarde van de productie kan op drie verschillende manieren berekend worden:

- de waarde van de finale goederen
- de som van de toegevoegde waarden
- de som van de factorvergoedingen

Als je voor een hele economie de waarde van de productie gaat berekenen in plaats van voor één product:

- de som van de waarde van alle finale goederen en diensten
- de som van de toegevoegde waarden
- de som van de factorvergoedingen

2. Voorraden

Niet alle producten worden verkocht in dezelfde periode. → voorraad
Waarde van de productie opgesplitst in:

- verkopen
- wijzigingen in de voorraden

Productiefase	Huidenhandel	Leerlooierij	Schoenfabriek	Schoenwinkel	Totaal
Waarde goederen	10	12	32	37	A: 91
Verkoop	7	12	32	37	A ₁ : 88
Eindvoorraad	3	0	0	0	V _e : 3
Intermediair verbruik	0	7	12	32	M: 51
Toegevoegde waarde	10	5	20	5	W: 40
Factorvergoedingen	10	5	20	5	F: 40

$$W = A - M$$

$$W = A_1 + V_e - M$$

A₁, verkoop

V_e, eindvoorraad = overschot

$$W = A - M$$

$$= A_1 + V_e - M$$

$$= F$$

(met A₁ totale verkopen en V_e veranderingen in de eindvoorraad)

De waarde van de productie

= de waarde van de finale goederen (waarde schoenen in de winkel en de waarde van de aangelegde voorraden)

= de som van de toegevoegde waarden

= de som van de factorvergoedingen

→ blijft hetzelfde of je nu voorraden hebt of niet.

3. Soorten factorvergoedingen

Uitsplitsing van de verschillende soorten factorvergoedingen

→ de toegevoegde waarde wordt gebruikt voor de vergoeding van de productiefactoren.

Eigenlijke factorvergoedingen F_1 (loonsom (=arbeid), pachtsom (= natuur), interestsom (= kapitaal)).

Winst (π): wat overblijft van de toegevoegde waarde na aftrek van loon, pacht en interest. = vergoeding voor de ondernemersinzet

Komen uiteindelijk allemaal bij de gezinnen terecht als inkomen (y).

$$W = A - M$$

$$W = A_1 + V_e - M$$

$$W = F_1 + N$$

$$W = F$$

$$W = Y$$

4. Bruto - Nettoproduct

Slijtage van duurzame kapitaalgoederen (machines, gebouwen,..), slijten elk jaar een beetje meer af.

Depreciatie (D) = slijtage = de waardevermindering

→ Bruto nationaal product: men houdt geen rekening gehouden met depreciatie.

→ Netto nationaal product: bruto nationaal product – depreciatie

$$= W - D$$

$$= F_1 + \pi - D \quad (\text{netto-factorvergoedingen})$$

$$= Y - D \quad (\text{netto-inkomen})$$

5. Fundamentele gelijkheid tussen product, inkomen en bestedingen

Waarde van alle finale goederen en diensten:

finaal goed: goed geproduceerd in periode t en niet opgegaan in productie van ander goed in dezelfde periode t.

Som van de toegevoegde waarden van alle bedrijven:

toegevoegde waarde = waarde voortbrengst – waarde intermediair verbruik

Waarde van alle voortgebrachte goederen – waarde van alle verbruikte intermediaire goederen

In economie wordt geproduceerd, hierdoor wordt het inkomen verdiend, en dit inkomen wordt vervolgens besteed.

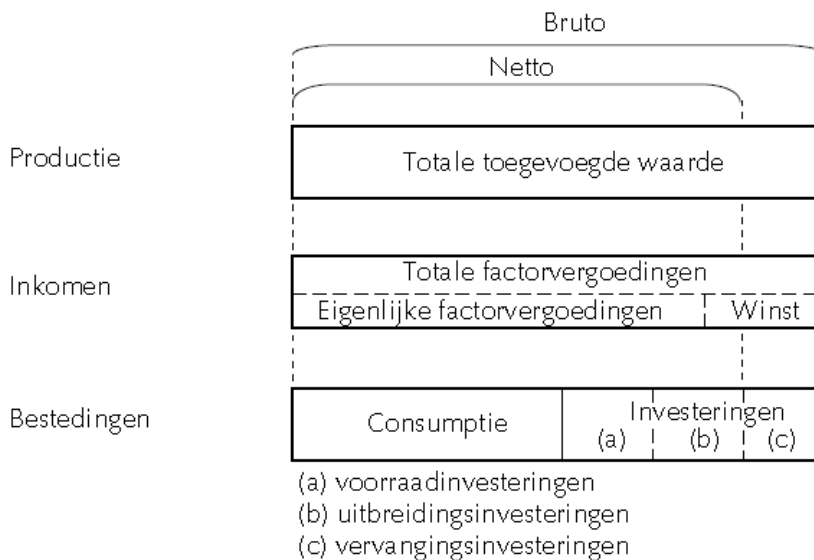
Bestedingen van het nationaal product

economie met enkel gezinnen en bedrijven (geen overheid en buitenland)

→ inkomen wordt besteed aan consumptie

→ bedrijven besteed aan investeringen (ex post)

- vervangingsinvesteringen (duurzame kapitaalgoederen na een tijdje vervangen)
- uitbreidingsinvesteringen (uitbreiding van duurzame kapitaalgoederen)
- voorraadinvesteringen (goederen die niet verkocht raken, is een uitbreiding van de voorraad, = vlottend kapitaal)

6. Macro-economische identiteiten voor een gesloten economie zonder overheid

Identiteiten = gelijkheid die per definitie opgaat. Wordt aangeduid met volgend teken: $\equiv$ (voor de gemakkelijker in samenvatting: $=$)

$$W = Y$$

Waarde van de productie = waarde van het inkomen

$$W = C + I_{ep}$$

Waarde van productie = bestedingen (consumptie + investeringen)

$$Y = C + S$$

Inkomen = consumptie + sparen

$$S = I_{ep}$$

→ af te leiden uit de vorige identiteiten ($C + I_{ep} = C + S$)

Sparen van gezinnen maakt ruimte voor investeringen van bedrijven. Geld dat je spaart op de bank, gebruikt de bank om te lenen aan bedrijven zodat zij kunnen investeren.

7. Eenvoudige economische kringloop

- Enkel gezinnen en bedrijven (Geen overheid en buitenland)
- Rol van de financiële markten en instellingen (sparen en investeringen)
- Samenhang tussen productie, inkomen en bestedingen aantonen
- Lijkt grafisch op een bloedsomloop van de mens

Volle zwarte lijnen: kringloop van de reële goederen

Gezinnen stellen productiefactoren (arbeid, kapitaal en natuur) ter beschikking aan de bedrijven.

Bedrijven: kapitaal goederen creëren die zij leveren aan gezinnen

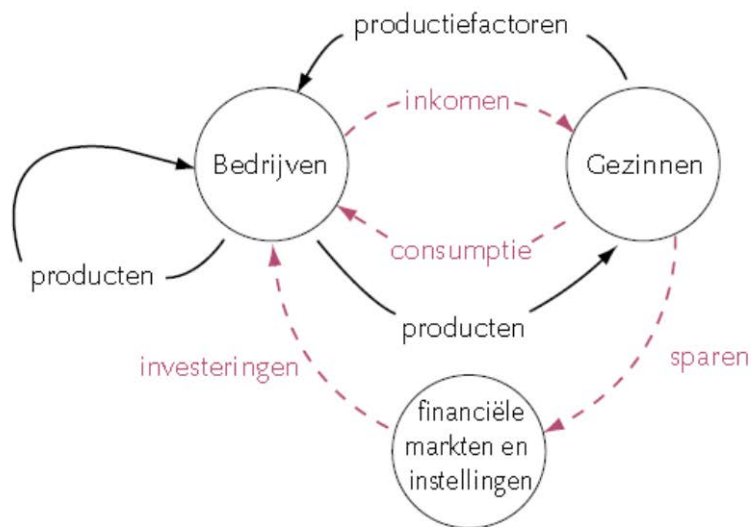
(consumptiegoederen) of terug leveren aan de bedrijven (kapitaalgoederen)

Roze en stippenlijnen: geldkringloop

Gezinnen krijgen een inkomen van de bedrijven voor de productiefactoren die zij leveren.

Gezinnen gebruiken het inkomen voor consumptie of voor te sparen.

De financiële markten en instellingen leveren geld aan de bedrijven zodat zij hun investeringen kunnen financieren.

8. Verdere uitwerking: BBP, netto nationaal inkomen, binnenlandse bestedingen van het binnenlands product

Bruto binnenlands product (BBP): totale toegevoegde waarde die in België wordt gerealiseerd.

≠

Netto nationaal inkomen (NNI): geheel van de vergoedingen die de Belgische productiefactoren hebben ontvangen.

BBP: Nederlander die hier werkt → mee berekent in BBP

NNI: Belg die werkt in Nederland werkt → mee in NNI

$$BBP - F_u + F_o = BNI$$

→ F_u = vergoedingen voor buitenlandse productiefactoren.

→ F_o = vergoedingen voor Belgische productiefactoren ingezet in het buitenland.

Bruto- depreciatie = netto

$$BNI - D = NNI$$

Verhouding BBP en BNI

Opbrengsten = uitgaven → verhouding $BBP/BNI = 1$

$F_o > F_u$ → meer uitgaven naar het buitenland, vaak bij OL → $BBP/BNI < 1$

$F_o < F_u$ → veel inkomsten vanuit het buitenland, vb. Bij olielanden → $BBP/BNI > 1$

Uitbreidingen: bestedingen bij gesloten economie met overheid

→ overheid toevoegen aan de kringloop

G = bestedingen van de overheid

Overheidsconsumptie: G_c (lopende aankopen van goederen en diensten door de overheid). Vb. onderwijs,...

Overheidsinvesteringen: Overheidsinvesteringen G_i (uitgaven overheid aan kapitaalgoederen) vb. kapitaalgoederen, bruggen, wegen,...

Behoren niet tot G

Overheidstransferten: (betalingen overheid waarvoor geen goederen of diensten verworven worden = negatieve belastingen) vb. kinderbijslag,...

Rentebetalingen: rente die overheid betaalt om haar overheidsschuld terug te betalen.

→ **In volgende redenering gaan we ervanuit dat $BBP = BNI$!!**

$$W = Y$$

Binnenlands product = nationaal inkomen

$$W = C + I_{ep} + G$$

Binnenlands product = besteding van het binnenlands product

$$Y = Y_d + T$$

$$= C + S + T$$

Nationaal inkomen = beschikbaar inkomen + belastingen

$$I_{ep} + G = S + T$$

→ kan je afleiden uit vorige identiteiten.

$$\rightarrow C + I_{ep} + G = C + S + T \quad \text{en} \quad W = Y$$

→ Investerings van de overheid + bestedingen van de overheid = sparen + belastingen.

Uitbreidingen: bestedingen bij open economie met overheid

→ rekening houden met het buitenland (invoer en uitvoer).

Uitvoer of export X = deel van onze goederen en diensten aangekocht door het buitenland.

Invoer of import Z = goederen en diensten die we aankopen in het buitenland.

→ Z_c = ingevoerde consumptiegoederen en diensten

→ Z_i = ingevoerde investeringsgoederen

→ Z_g = ingevoerde overheidsgoederen en diensten

$$Z = Z_c + Z_i + Z_g$$

$$N_x = X - Z$$

$$W = (C - Z_c) + (I - Z_i) + (G - Z_g) + X$$

→ $C - Z_c$ = de consumptie van in het binnenland geproduceerde goederen.

→ $I - Z_i$ = de aankopen van binnenlandse kapitaalgoederen door de bedrijven.

→ $G - Z_g$ = binnenlands geproduceerde goederen en diensten die door de overheid werden gekocht.

→ X = export

$$W = C + I_{ep} + G + N_x$$

→ = besteding van het binnenlands product.

→ $C + I_{ep} + G$ = binnenlandse besteding

→ $X - Z = N_x$ = betalingsbalans (houd rekening bij van import en export)

→ binnenlands product = binnenlandse bestedingen + netto uitvoer

- Indien binnenlands product = binnenlandse bestedingen dan is $N_x = 0$ (evenwicht op de lopende rekening van de betalingsbalans)
- Indien binnenlands product > binnenlandse bestedingen dan is $N_x > 0$ (overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans)
- Indien binnenlands product < binnenlandse bestedingen dan is $N_x < 0$ (tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans)

$$\rightarrow S + T + Z = I_{ep} + G + X$$

9. Financieringstekorten en -overschotten

$$(S - I_{ep}) \equiv (G - T) + (X - Z)$$

Spaaroverschot private sector $\equiv$ spaartekort overheid + tekort buitenland
(overschot betalingsbalans)

→ illustreert de macro-economische samenhang tussen de private sector, de overheid en het buitenland.

Indien de private sector meer spaart dan investeert ($S - I_{ep} > 0$), dan dienen deze extra middelen ter financiering van het overheidstekort ($G - T > 0$) en of het buitenland ($X - Z > 0$)

	$S - I_{ep}$	$G - T$	$X - Z$
a	3	3	0
b	3	0	3
c	-3	0	-3
d	0	3	-3
e	-1,5	1,5	-3

In situatie A: spaaroverschot van private sector = overheidstekort. Het sparen van de gezinnen dient dus voor het financieren van bedrijfsinvesteringen.

In situatie B: spaaroverschot komt overeen met het overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans. Het sparen van de gezinnen dient dus ter financiering van de investeringen en het buitenland (export < import).

In situatie C: het sparen van de gezinnen is ontoereikend om de private investeringen te financieren.

In situatie D: het buitenland financiert onze overheid.

In situatie E: zowel de overheid als de private sector worden door het buitenland gefinancierd.

10. De nationale rekening van België

De gegevens over het binnenlands product, het nationaal inkomen, de binnenlandse bestedingen en de besteding van het binnenlands product worden geregistreerd in de nationale rekeningen.

→ economische boekhouding van het land.

Kuznets en Stone

Nationale rekeningen worden opgesteld volgens de definities van het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR). En deze gegevens zijn te vinden in het instituut voor de nationale rekeningen.

Nationale rekeningen omvatten onder meer:

- de oorsprong van het binnenlands product
- de verdeling van het binnenlands product
- de besteding van het binnenlands product

Berekeningswijzen voor het binnenlands product:

- via de sommatie van de toegevoegde waarden in alle bedrijven
- via de sommatie van de daarbij gecreëerde inkomens
- via de sommatie van de bestedingen van het binnenlands product

395,25 miljard euro = BBP België

11. Waarderingsproblemen

Het BBP geeft de totale waarde weet van alle finale goederen en diensten, die gedurende een bepaald jaar in een land voortgebracht worden.

BBP is de meest geschikte welvaartsindicator.

$$\text{BBP} = \sum_{i=1}^n p_i \cdot x_i$$

Waarbij X_i = de hoeveelheid van finaal goed en P_i = marktprijs van het goed.

Bij het omzetten van dit concept in een concreet cijfer doen zich wel een aantal waarderingsproblemen voor.

1) Niet alle goederen en diensten worden op de markt verhandeld, en hebben dus geen marktprijs. Vb. onderwijs, defensie, mensen die wonen in hun eigen woning moeten geen huurprijs betalen,..

→ geïmputeerde waarden: bv geschatte huurprijs voor eigenaars van woning, kostprijs van publieke goederen,..

2) Sommige goederen en diensten rekt men bij overeenkomst niet in BBP. Vb. huishoudelijke productie (vb. zelf wassen ipv een wasserij).

3) Ongewenste goederen: vb. afval en milieuvervuiling

4) criminele activiteiten: zwartwerk, drugsdealen,..

5) vrije tijd niet in rekening gebracht

6) Andere goederen wel in rekening gebracht hoewel weinig zin: depreciatie, waardevermindering van het milieu

Andere manieren om welvaart te meten:

- Human development index : ook levensstandaard, scholing,..
- Better life index van OESO